

mladi

DREVMURIC

MLADI PREKMUREC

izhaja v dvojnih številkah med šolskim letom v M. Soboti. — Izdaja za konzorcij Franc Cõr. — Tiska Balkanyi Ernest, Lendava.

Urejuje Ferdo Godina (pred oblastjo odg. dr. L. Vadnal). — Vsi rokopisi in dopisi se pošiljajo na naslov: Ferdo Godina, univerza, Ljubljana. — Rokopisi se ne vračajo.

Naročila, reklamacije in oglase sprejema uprava „Mladega Prekmurca“ v M. Soboti (Aleksandrova 13).

Letna naročnina znaša 30 dinarjev, za dijake 20 dinarjev, za inozemstvo 50 dinarjev. Posamezna številka stane 3 dinarje, dvojna 6 dinarjev.

Cenjene naročnike prosimo, da nam vsaj del naročnine čimprej nakažejo na naš račun pri Prekmurski banki v M. Soboti (štev. ček. računa 14084). Če boste redno plačevali naročnino, bomo obseg lista še razširili. Uprava sprejema tudi inserate. Cene po dogovoru.

Prispevajte za tiskovni sklad Mladega Prekmurca!
Prilagajte prispevke kar k naročnini.

Kdor pridobi 10 naročnikov, mu bomo pošiljali list zastonj.

V S E B I N A

B. S.:	O ustvarjanju
L. G.:	Prijatelji
Fred Kališ:	Jaz še čutim . . .
Franc Murčič:	Mladina Otonu Župančiču
Joža Šeligo:	Materina smrt
Jože Krivec:	Sanjal bi
Kastelski Jože:	Srečanje
L. Hajdinjak:	Večerna
Miroslav Kokolj:	Kako so nekoč potujčevali mlade Prekmurce Zapiski Razno

O USTVARJANJU

B. S.

Pozitivno ustvarjati more le človek, ki je v svojem bistvu zdrav, ki svoje nazore spaja z lastnim življenjem. To je fundament, brez katerega ni mogoče graditi trajnih stavb, brez katerega ni mogoče ustvariti ničesar, kar bi bilo posamezniku ali človeštvu v dobro.

Delo vsakega posameznika je različno. Vendar bi moral biti vsem edini in skupni cilj ta, da bi se spravilo v sklad delo in zopet — lastno življenje. Vsi tisti, ki so enako živeli in enako delali, so postali resnični vodniki ljudstev za sodobni in bodoči čas.

Kakor socialne, tako prihajajo kulturne in vse druge nastajajoče krize prav iz tega etičnega vzroka. To je baza, na kateri vse rase, odnosno propada.

Vsi vemo, da se današnji čas o življenju mnogo besediči in filozofira. Saj se je mogoče filozofiralo v vseh preteklih časih. Če se je, potem se svet obrača narobe. — Narod hoče požreti narod. Mogoče je bilo to tudi v prejšnjih časih. Če je bilo, se ničemur ne čudim, če pa ni bilo, je pa to pravo čudo sodobnega napredka, kulture in civilizacije.

Pri vsej tej ironiji bi ponovil, da je pač fundamet vsega ustvarjanja le iskreno delo spojeno z lastnim življenjem posameznikov in celote.

Po mojem mnenju ne bo blagostanja tako dolgo, dokler se bo za dosego večne resnice mešetarilo z lažjo, in ne bo miru tako dolgo, dokler se bodo za njega borili v vojni.

K temu bi še poudaril samo to, da manjka na svetu iskrenosti v ustvarjanju, v delu, zato boleha naša doba v vsakem trenutku, a ves naš živelj na vseh področjih.

PRIJATELJI

L. G.

V šestem razredu so dobili novinca. Bog ve kakega zanimanja ni povzročil. Menili so, da je prišel zato, ker so ga vrgli nekje iz šole. Odličnjaki so se bali tekmeca, drugi pa so ga hoteli imeti blizu sebe, ker so računali na njegovo pomoč.

Prša — tako mu je bilo ime — je bil tih in miren. Videti je bilo, da se ne počuti dobro s svojo zvoščeno obleko med lepo oblečenimi mestnimi sinovi. Kakor da bi se jih bal, a vendar bi bil nazadnje le vesel, če bi se mu kateri približal, da bi govorila.

Med pavzami je hodil iz razreda in postopal po hodniku. Ni mu bilo do razgrajanja. Mučila ga je skrb, če se bo mogel vživeti v mesto, oziromá, če se bo mesto sprijaznilo z njim. Za prvi mesec je plačal stanovanje, a kako bo potem, tega ni vedel.

V razredu se je predstavil že vsem profesorjem, le profesorja zgodovine še niso imeli. Pri njegovi uri je čakal pred katedrom, da néha vpisovati v dnevnik in mu potem pove, kdo in odkod je. Sošolci v klopeh so se pa muzali, ker so poznali profesorja.

„Kako?“ je vprašal profesor z visokim glasom, ko je Prša začel. Vrgel je pogled naprej po razredu, potem pa uprl oči v učenca, kot bi hotel prodreti skozenj. Prša je umaknil oči in hotel odgovoriti.

„Tri korake vstran, če govorite z mano!“ Profesor je postal ves rdeč. Prša je ritenski stopil nazaj in zadel ob klop. Nekaj mulcev se je zadaj začelo smejati. Profesor je hitro vstal in na besedo: „Mir!“ se ni nobeden več premaknil. Obrnil se je spet do novinca in razdraženo rekel:

„No, kaj torej?“

„Prosim, jaz sem na novo, iz n. - ske gimnazije.“

„Kako se pišete?“

„Prša“.

„Imena pa seveda nimate?“

„Jožef“.

„Zakaj ste pa prišli sem? Ali mislite, da boste tukaj laže izhajali?“ je poudaril profesor. „Kar tam bi ostali, če mislite, da boste tu lenuharili. No, bomo že poskrbeli, da boste prišli, kamor spadate“. Vzel je knjigo in listal po njej, ne da bi mu rekel, naj sede. Prša, ki ni razumel profesorjevega nastopa, je šel v klop in vso uro premišljal o njem. Srce mu je močno utripalo in ni slišal, kako je profesor navdušeno govoril o nekih bojih.

Po zgodovinski uri se je Prša sprehajal sam po hodniku. Novi sošolci so mu bili tuji, odvrtni. Nobeden se mu ni približal. Večina se mu je zdela še otročja in plitva. Sicer pa je bil to le prvi vtis in poleg tega še ni vseh poznal.

Nekoč je na hodniku stopil k njemu sošolec Zalnik in ga nagovoril. Bil je velik, zagorel, s črnimi lasmi. Približal se mu je z nasmeškom in začel govoriti o profesorju zgodovine:

„Ni se ti treba bati. Na koncu leta ne vrže, samo drugače je siten in se rad razburja. Mogoče se bosta pozneje še razumela“.

Prikupen fant je bil Zalnik, zelo zgovoren in nastop je imel oderski. Kadar ni mogel dobiti kakega izraza, je stisnil konice prstov na roki in napravil kretnjo po zraku, kakor da bi s tem hotel izvleči besedo, ki mu ni šla z jezika.

Zanimal se je med drugim tudi za šolo, kjer je študiral prej Prša.

„Ste imeli kako društvo na prejšnjem zavodu?“ je vprašal.

„Smo. Vsa šolska društva in kongregacijo“.

„Si ti bil pri katerem?“

„Zadnji čas ne, ker nisem imel časa“.

„Mogoče tu pristopiš? Mi imamo svoje dijaško društvo, kjer smo zbrani sami katoliški fantje. Če prideš, ti ne bo žal. Veš, voditelj je profesor s klasične gimnazije. Je kolosalen človek. Vsak teden imamo sestanke in predavanja. V društvu so dobri fantje. Iz našega razreda so poleg Gojmira in mene še trije. Nimaš pojma, koliko pridobiš tu in kako se izобразиš in seznaniš z vsemi sodobnimi vprašanji. V petek ob sedmih imamo zopet sestanek. Lahko prideš pogledat“.

Prša se je odločil, da bo šel. Tako se bo vsaj od bliže seznanil še z nekaterimi fanti. Zakaj bi se zdaj branil, če ga hočejo vzeti med sebe.

Kmalu se je sprijaznil s fanti. Ajhen, fant iz društva, mu je celo posodil tri kovače, ki jih je Prša potreboval za kolke. Prša je dal ves denar, ki ga je imel, za stanovanje. Razredniku se je pa malo mudilo: „No, saj imate kakega tovariša, ki vam posodi“. In res je Ajhen takoj tekel h katedru in dal denar razredniku.

Poleg Zalnika in Gojmira je Prša kmalu spoznal Zalarja Zdravka, ki je sedel v zadnji klopi. Bil je odličnjak in profesorji so ga imeli radi.

Zdravko je bil miren in resen. V razredu je imel ugled, čeprav je bil med mestnimi edini s kmetov. V razredu se ni vtikal v stvari, ki so bile večini drage. V odmoru se je pa navadno umaknil iz razreda.

Nekoč je nagovoril Pršo samega na hodniku. Tu sta se seznanila in odslej sta hodila skupaj iz šole. Pomenila sta se o mnogih stvareh. Zdravko je bil prav tako v mestu pri tujih ljudeh. Vzdrževal se je z instrukcijami in bil na hrani v različnih kuhinjah. Od doma je dobival prav malo.

Tudi Prša je prosil hrano v nekem zavodu. Vprašali so ga, odkod je doma in v katerem društvu je vpisan. Debel gospod je bil, profesor po poklicu, ki ga je vprašal. Ker pa Prša ni bil nikjer včlanjen, se je profesor grdo podržal in menil, da sedaj nima nobenega praznega mesta.

„Mnoge stvari boš imel še priliko spoznati“, mu je rekel Zdravko. „Videl boš, da je v resnici marsikaj drugače, kakor si si predstavljal. Za zdaj je pač glavno, da se zasedraš in da boš sploh živel. Pozneje ti bo šlo že laže“.

Prši je Zdravko ugajal; saj mu je bil blizu po življenju in po mirnem značaju. Uvidel je, da ju veže prav za prav veliko stvari.

Zvečer je šel Prša k sestanku. Bilo je tam zbranih že več fantov, samih višješolcev. Sedeli so okrog mize. Zalnik mu jih

je predstavljal. Nekateri so bili s kmetov, večji del pa sinovi odvetnikov, zdravnikov, trgovcev in profesorjev. Ob sedmih so pričeli. Govoril je osmošolec s klasične gimnazije o socialnem vprašanju. Potem so debatirali in nazadnje je povzel besedo voditelj.

Ta je bil srednje velik. Pod nadušenim nosom je imel krpo črnih brčic. Povedal je nekaj vzpodbudnih besed, pohvalil predavatelja in poudaril ponovno najvažnejše misli, ki naj si jih zapomnijo. Nato se je sestanek končal.

Po sestanku je Prša govoril z voditeljem, ki ga je povabil, naj pride ob priliki k njemu na dom. Voditelj je motril med razgovorom z enim očesom Pršo, drugo pa je merilo nekam drugam. Priporočal mu je, naj se druží s fanti, kakor so Zalnik, Gojmir in Ajhen.

Prša je sklenil, da se bo držal voditeljevih besed. Moral se bo pač malo premagovati, kajti v svoji notranjosti je čutil, da ga nekaj loči od vseh teh fantov.

Drugi dan je v šoli prihitel k njemu Ajhen in ga terjal tri kovače, ki mu jih je bil posodil. Dejal je, da odrine v kratkem na planine na smučanje in potrebuje denar.

Prša se je čutil v tem trenutku zopet zapuščenega. Premišljeval je, kje bi dobil denar, da bi ga vrnil Ajhenu. O Zalniku in Gojmiru je dvomil, da bi mu posodila, pa tudi prositi si ju ni upal. Saj tudi Ajhena ne bi bil prosil, če se mu ne bi takrat pred razrednikom sam ponudil.

V pavzi je šel takoj iz razreda. Postavil se je k oknu, ker je hotel biti sam. Gledal je, kako naletava zunaj sneg. Obstal je pri eni sami misli in ni mogel naprej. Navdala ga je otožnost in bolešt. Zahrepenel je po nečem daljnem in lepem. Občutil je v tem hipu domotožje.

Tedaj je pristopil k njemu Zdravko in ga nagovoril. Vedel je, da ga nekaj teži. Prša mu je zelo prirasel k srcu, odkar sta se spoznala. Zdravko je že marsikaj doživel in je hotel, naj tudi Prša vse to sam doživi. Tudi zaradi društva mu ni prej nič omenjal, čeprav je dobro poznal večino fantov, ki so bili zraven.

Zdravko je poznal Ajhena, Zalnika in Gojmira, nič manj pa tudi druge. Vedel je, da znajo ti fantje na pamet svoj socialni nauk. Vedel je, da je Ajhen posodil Prši denar samo zato, da bi se prikupil razredniku; Zalnik pa je pridobival fante za društvo, ker mu je izkazoval voditelj tam posebno čast.

Stopil je k Prši in ga vprašal, kaj mu je. Ta mu ni hotel takoj zaupati svojih težav. Nazadnje mu je pa vseeno povedal.

Zdravko je menil, da dobi popoldne denar pri instrukciji. Dal mu ga bo, da bo lahko uredil stvar.

Prihodnji petek Prša ni šel več na sestanek. Zdelo se mu je, da ne spada v društvo in bi se tam slabo počutil. Z Zdravkom pa sta ostala nerazdružljiva prijatelja.

JAZ ŠE ČUTIM . . .

FRED KALIŠ

Jaz še čutim dih
vonjavih tvojih las,
korak še slutim tih,
ki hiti v polnočni čas.

In čutim vetra šelestenje,
kako mehko ti trup objema;
doživljam še zdaj tvoje hrepenenje —
tvoja senca je pri meni zaželena.

Le tiste tople minute ni,
ki bi mi kanila do srca,
zdaj ni več za me srečnih dni —
odkar si ti, dekle, odšla — ostala je le senca . . .

MLADINA OTONU ŽUPANČIČU

FRANC MURČIČ

Izpolnil si obljubo nam zadano,
 kò zapel si pesem prej neznano,
 z njo prebudil milijon si src,
 jih z utripom pesmi si predramil,
 mladi rod si ti nahranil,
 da lahkó je zrasel cvetni vrt.

Naša polja, prerok, so zorana,
 tvoja pesem v brazde posejana
 dala je življenju zlati klas.
 Duh svobode sicer še sameva,
 v srcu našem vendar že odmeva
 zvonki, gromki, tisočeren glas:

Naša polja, prerok, so zorana!

MATERINA SMRT

JOŽA ŠELIGO

Listje pada, sin,
 zunaj veter divja;
 glej, kako trpim.

Listje pada;
 iz cerkvenih lin:
 glas zvonà.
 Nebo je črno, črno,
 zunaj veter divja.

SANJAL BI

JOŽE KRIVEC

O vsem bi rad sanjal nocoj:

O lepih minulih dneh,
ki dragi so srcu
kot čisti dekliški smeh,
o vseh nadah neizpolnjenih
in dnevih zame pogubljenih.

O vsem bi rad sanjal nocoj!

O tebi, predraga, bi sanjal,
morda se še enkrat vžgal,
o vseh trdih cestah in potih,
o vseh negotovih razpotjih,
še o zemlji, na kateri sem spal.

O vsem bi rad sanjal nocoj!

Še vas bi imel rad pred sabo,
vaše trudne in kalne oči,
da vlil bi vam vanje poguma,
veselja in novih moči,
vam, haloške sestre in bratje!

Z vami bi sanjal nocoj!

Mogoče bi v sanjah le videl,
da bolje na svetu vam gre.
Mogoče pa bi trpeli,
bi bili lačni in bi krvaveli —
ne, bolje da ne!

O vsem,
le o tem bi ne sanjal nocoj!

SREČANJE

KASTELSKI JOŽE

Zunaj je sijalo majniško sonce, med stenami pa je trdo odmevala profesorjeva beseda. Govoril je o izseljencih.

„V Ameriki, v Franciji, v Nemčiji so; mnogo jih je.“ Samo to sem slišal in se znova zagledal skozi okno v nebo, preko katerega so lahko pluli oblaki.

V razredu je zašumelo. „Zahvalimo se ti . . .“

Šele ko sem pogledal po součencih, sem se zavedal, da je že zvonilo.

Zunaj je sijalo sonce. Zeleno drevje je vzpenjalo veje v topel pomladanski zrak. Peljal sem se s kolesom med polji domov, kot vsak dan. A zdelo se mi je, da se vozim drugam.

V glavi mi je šumelo: „V Nemčiji jih je mnogo!“

„Zakaj so tam?“ sem se nehote vprašal in pogled se mi je ustavil v vasi sredi polja. Borne bele hiše s slamnatimi in z mahom obraslimi strehami so me pozdravljale. Tožile so mi svoje gorje: „Mnogo jih je v Nemčiji in še drugje so . . .“

Ob pogledu na polja sem še močneje začutil nemir. Zakaj, nisem vedel. Saj je to že profesor večkrat omenil, pa nikoli nisem občutil kaj takega; le zdaj ob izseljencih. Spomnil sem se znancev: nihče mi še ni povedal, zakaj se je vrnil; nihče, zakaj tako težko odhaja.

„Zbogom!“ Zdrznil sem se. Mimo mene so švignila okrašena kola, polna kovčegov in ljudi. Mladi so stali, se držali za ramena in peli, žene so skrivaj jokale. Matere so tožno sedele in si brisale oči. Kako je to čudno: tisti, ki odhajajo, pojejo tisti, ki ostanejo, pa jočejo . . . Bili so že daleč, daleč, petje in slovo pa sem še vedno slišal.

„Zbogom, zbogom!“

Kdor ne pozna izseljencev, tega ne bo razumel. Poslavljajo se od vsakogar, ki ga srečajo.

Čez čas sem srečal skupino fantov. Za njimi je kljukal stavec. Ustavil sem kolo in sem vprašal starčka, kam gredo fantje.

„V Francijo“.

„Zakaj?“

„Ti si se premlad, da bi to razumel; še bo prišel čas, ko boš spoznal, kaj še pravi — prekmurske zemlje je premalo!“

„V Francijo, ker je premalo prekmurske zemlje!“

Še dolgo sem zrl za odhajajočimi delavci, žita so prijetno vzvalovila.

Poln nemira sem zavozil med travo in cvetje. Legel sem ter razmišljal o izseljencih. A kmalu sem truden zaspal. Ko pa sem se zbudil, je bila že noč.

VEČERNA

L. HAJDINJAK

Polnoč ura bije,
dvoje src ljubezen tajna družī,
luna jasno sije,
duša zvesto duši služi.

V tihi mesečini
srce se razcvete,
pri vsej tej ilini
moj pogled vstrepeče.

Glava skloni se nad glavo,
lica zarde v poljubih.
Dvoje src tako se ljubi,
vsak večer ob tihi luni.

KAKO SO NEKOČ POTUJČEVALI MLADE PREKMURCE

DONESEK K ZGODOVINI ŠOLSKE POLITIKE LENDAVSKEGA OKRAJA

(Nadaljevanje)

Poleg navedenih podatkov nam Pataky sporoča, da je Dr. Ruzsicska storil vse potrebno, da so nadomestili v slovenskih vaseh učitelje, ki so bili nezmožni madjarskega jezika z mladimi učitelji in hkrati upa, da bodo nadzornikove „patriotične odredbe rodile prej ali slej dobre sadove“.³⁶ Njih uspeh v privzgojevanju narodnega odpadništva je bil tako znaten, da je to postalo za Slovence prav porazno v nekaterih primerih.³⁷

Vzporedno z dvigom raznarodovalnega nasilja je pešala veljavnost že omenjenega zakona. Misel o rešitvi problema enotnosti (magyar állameszme) v narodnostno pisani državi s šolsko vzgojo, se je uveljavala v novih predpisih. L. 1879 je sledil XVIII. zak. člen, katerega § 4 je določal, da se uvede poučevanje madjarskega jezika v vseh šolah, v katerih tega dotlej ni bilo. Še poraznejši je bil XXVII. zak. čl. iz 1907, znan pod imenom Apponyev šolski zakon, ki je bil odvil še zadnje pravice nemadjarških narodov. Tako na pr. določa § 19 imen. zak., da se v osnovnih šolah, kjer učni jezik še ni madjarski, ne glede na to ali te šole uživajo državno podporo ali ne, mora poučevati madjarščina v vsakem razredu po načrtu, ki ga določi minister prosvete v dogovoru z vzdrževalcem šole in sicer po toliko učnih ur in v taki meri, da bodo znali vsi nemadjarški otroci po končanem 4. razredu razumljivo izražati z besedo in v pismu svoje misli v madjarščini.

³⁶ Al. Lendva, mill. emlékk., 19.

³⁷ Na pr.: Že za časa jugoslovanske uprave so šli člani šol. stolca iz Gančanov protestirat na komisarijat v Soboto, da bi učil na njihovi šoli učitelj, ki ni vešč madjarščine (Arh. okr. nač. Lend., šolski popis: Gančani).

Za točnost izvajanj v praksi niso veljala nič manj stroga določila. Po § 4 toč. p) disciplinskega pravilnika za učiteljstvo osnovnih in gospodarsko strokovnih šol z rim. kat. obrednikom, je bil kriv prestopka vsak učitelj, ki je zanemarjal pouk madjarskega jezika ali ki tega ni poučeval v toliki meri, kakor je to predpisala cerkvena oblast v zvezi z ministrstvom za uk in bogočastje. (Ta odstavek je bil pomenljiv za učitelje naših verskih šol).

Nasprotno pa so § 20 zak. čl. XXVII/1907 bili učitelji občinskih in verskih osnovnih šol deležni doklad k osnovni plači le ako so poleg drugih predpisanih pogojev izpolnjevali tudi naslednje: 1. ako so poučevali madjarski jezik, računstvo, zemljepis, zgodovino in državoznanstvo po učnem načrtu ter samo po onih učbenikih in z onimi pomožnimi učili, ki jih je odobril minister za uk in bogočastje; 2. ako so pri pouku uporabljali čitanke z domoljubno vsebino in učila, ki jih je odobril min. za uk in bogoč.

Da ni bil smisel teh in podobnih ukrepov samo ta, da se omogoči nemadjarskim narodom pouk državnega jezika, temveč so s tem hoteli narode potujčiti, nam spričuje § 17. Z. čl. XXVII/1907. Ta narekuje vsem šolam in vsem učiteljem, ne glede na njih značaj in na to ali uživajo državno podporo ali ne, razvijati in utrjevati v otroških dušah duha in čut pripadnosti k madjarski domovini in madjarskemu narodu. To stališče mora dobiti izraz v celokupnem pouku.

Taka so bila uradna določila, po katerih so potujčevali narode v šolah, ki so si jih le-ti sami postavili in sami vzdrževali.

Slovensko govorico so slišali učenci v šoli le pri krščanskem nauku. Eksponirani raznarodovalci so hoteli odpraviti še to zadnjo pravico. Tako je na pr. somboteljski škof Szabó Imre v okrožnici z dne 1. jan. 1876 pozval duhovnike, naj otroke, ki niso madjarskega rodu, premišljeno in neutrudno poučujejo v madjarščini. Naj razlože vsem, da more v madžarski domovini doseči najrevnejši sin nemškega, slovenskega in hrvaškega rodu vse poklice, če se nauči madžarščine. Ker so

v škofiji še vedno učitelji, ki madjarščine niso zmožni, naj jo poučujejo duhovniki; dekani in nadzorniki naj poročajo, s kakim uspehom se ta pouk vrši. Ko je ukazal madžarski pouk tudi državni zakon (1879), tedaj je (2. januarja 1880) Szabó pozval svoje duhovnike, naj s podvojeno vnemo vrše pouk madžarščine.³⁸

Domačo besedo v šoli je čula le še ona mladina, kateri je učitelj — domačin po slovensko tolmačil neumljivo ji madjarščino. Maloštevilni učitelji — domačini so pa tudi sami prehajali v tuje območje. Bili so vzgojeni v madjarskih šolah, njih narodna zavest je bila že zgodaj ubita. Mnogi so bili nameščeni v tujerodnih predelih bivše Ogrske; oni, ki so se vrnil v službo v domače kraje, niso več mogli prodreti v globino narodove biti, da, pozabili so celo svoj jezik ali pa so se prav težko izražali po materinsko. Avtonomno narodnostno čuvstvo je bilo v njih tako omajano, da so nekateri „rajši šli za tihincem, vrgla jih je z domače zemle njüva malodüšnost“.³⁹ Temu ni bil vzrok le njih „malodüšni“ idealizem, temveč je to bila že nujna posledica, ki jo je ustvarila in utrdila sistematična madjarska vzgoja. Za enako dejstvo imamo močan zgled na Slovaškem, kjer se je po prevratu priglasilo v službo ČSR le 25 profesorjev — Slovakov, ki so službovali že za časa madjarske vlade.⁴⁰ Za obupno in nasilno stanje učitelja — Slovenca v madjarski službi je najbolj nazorna ta-le izpoved: „Slovenci smo! ... Tüdi mi, vučitelje, po pokolenji Slovenci, smo čütili, da je tak, ali nosili smo žmetne okove, tihinski düh nas je

³⁸ V. Novak, Dr. Géfin Gy.: A szombathelyi egyházmegye története, ČZN. 1931, 273.

³⁹ V tej zvezi je za nas zlasti tragična osebnost učitelja J. Murkoviča, priseljenca iz štajerske Slovenije, ki je izprva mnogo storil za slovensko narodno glasbo, napisal prvi slovenski abecednik z gajškim črkopisom za prekmurske šole (Abecednik za katolič. vesničke šole, III. nat. v Buda-Pešti, 1878.), pozneje pa ga je zvalila tujina, kateri se je popolnoma uslužil. (Prim. Al. Lendva mill. emlékk, 33, 34). Slednje je še potrebno dodati izjavi pisca o šolah ogrskih Slovencev ko se dotakne uč. Murkoviča v Slov. učitelju, 1878, 1, l. št. 9.

⁴⁰ Sborník SPS., 158.

držao s svojimi močnimi škramplami. Srce nam je pravilo, da dobro je tak, prav je tak, če zavlada pravica slovenska. Ali kda je povedala tudi pamet svoje, smo postali malodušni, kajti poslušajte bratje i sestre našo izpoved: mi, Slovenci — smo pozabili slovenski . . . Po domače bi povedali to i ono, ali včiti, delati v slovenski šoli . . . žmetno je bilo to!⁴¹ Tako je še ta stan, ki bi mogel najuspešneje gojiti in ohranjevati snov narodne bitnosti, opredeljen po tuji vzgoji, postal negativen za pravilno usmeritev narodovega življenja.

Glavni namen šole je bilo vcepljanje istih načel ljudem, ki so morali živeti v skupni državi, da bi se vsi združili v enotno telo, v enega duha in enoglasnost čustev, kar bi trdneje označevalo enotnost zemelj ogrske krone. Še bolj je hotel unitaristični etatizem to doseči s poddržavljanjem šol. Šole niso bile osnovane iz objektivnega vidika, da bodo kot organ kulturne družbe v blagor posameznim narodom. Nasprotno, s poddržavljenjem so hoteli odtegniti šole zasebnim, rodbinskim in regionalnim vplivom, zlasti v obmejnih županijah, kjer bi se mogel uveljaviti namen tam bivajočega drugorodnega prebivalstva. „Z tém sze tudi touszijo, ka drzsávã vu njihovi krajaj szame vogrzkoga jezika i verenevadlúvanszke solé posztávi gori, stere zatém i rümijo od práznoszti, ár sze narodnoszti bogme bojijo za szvoj jezik i szvojo vero“... Touszijo sze, pa nej brezi zroka, ka drzsáva nyihov jezik zadáviti scse, i zsnyi po szili vogrine napraviti, pa prej csi je vogrini drági nyegov jezik, ino je jakoszt k szvojoj ploji valón lübv zakaj bi bilou teda to hüdo pri drügi jezik gucsecsi národnosztaj“... „Poprejk neszrecsen miszeo je tou, ka bi drzsáva szamo verenevadlúvanszke i vogrzkoga jezika solé mejla gori posztaviti ali dopüsztíti, csi gli i mi tou zselejmo naj sze vu kaksega koli jezika souli solárje, vogrzkoga jezika tudi vcsijo!“⁴²

⁴¹ Kalendar Najsv. Srca Jezušovoga, D. Lendava 1927, 50.

⁴² Ka scsé lüszíva sztrán (néppárt)? Budapest, 1895, 48/49. (Prop. polit. broš.).

Podržaviti že obstoječe verske šole je pomenilo iztrgati jih iz rok narodno zavednih faktorjev (v našem primeru nekaterih zavednih duhovnikov). Na podržavljene šole je bilo mogoče nastaviti nove ambiciozne, z madjarstvom prežete učitelje in jih nadomestiti za premalo zavedne „že starejše moči, ki so bile nezmožne poučevanja madjarščine ali pa so brez volje, samo mehanično zadoščevale zakonskim odredbam“.⁴³

Učni program je bil podrejen onim gornjim kulturno političnim težnjam in ga moremo staviti v najtesnejšo zvezo z ostalo celokupnostjo, ki je tvorila hrbtnico centralističnim stremljenjem⁴⁴.

Vso to nalogo je vršilo šolstvo od najvišjega do najnižjega. L. 1894 sta bila ustanovljena stalna državna otroška vrtca manjšinskih točkah v Hodošanih (Medm.) in Gančanih (Prekm.). Istega leta je bilo manjšinsko ozemlje zalske županije (Nedelišče, Čakovec, Legrad, Prelog, Kotoriba, Dol. Dubrava) posejano s takimi zavodi. § 16 zak. čl. XL/1913 je določal, da so vsi otroški vrtci, kakor tudi učiteljice — vrtnarice, ne glede na značaj vrtca in na to ali uživajo državno podporo ali ne, dolžni razvijati v deci čut pripadnosti k madjarskemu narodu. Ukaz je torej popolnoma posnet po Apponyevem § 17 z. čl. XXVII-1907. Zakon je odredil ostre kazni učiteljicam — vrtnaricam, ki bi zanemarjale učenje madjarščine.

O raznarodovanju v osnovni šoli smo že govorili. Pomembno za uresničenje političnih teženj je bilo tudi mestno šolstvo v obmejnih mestih zalske županije, kakor v Lendavi, Prelogu posebno pa v Čakovcu. Velika oddaljenost obsežnega manjšinskega ozemlja od prosvetnega središča, ki je bilo v Zalaegerszegu, je narekovala madjarski prosvetni upravi ustanoviti prav v raznarodovalnem ozemlju oporišča, odkoder se

⁴³ Z. évkönyv, 197.

⁴⁴ Zgledna podrejenost učnega smotra propagandi povojnih političnih želja po šolskih učbenikih je očitna na pr. še v sedanjem atlasu za madj. meščanske šole (Cholnoky Jenő dr... etc., Polgári iskolai atlasz, založ. A. Magyar földrajzi intézet R. T. Budapest), v katerem so zarisane vse meje Madjarske v predvojnem obsegu; le na nekaterih kartah je prav rahlo označena meja, ki je bila določena v Trianonu.

bo uspešneje širila madjarizacija. Tako je postal Cakovec izvoljeno mesto in „trdnjava madjarstva v sosedstvu s Hrvatsko in s Štajersko“.⁴⁵ Dr. Ruzsicska ni mogel zadostno pohvaliti uspehov, ki jih je doseglo čakovečko učiteljišče, saj je ono „usposobilo generacije narodnih učiteljev, ne samo za Medmurje in Prekmurje, temveč tudi za ostale manjšinske kraje države“.⁴⁶ Ker so bili Hrvatje številčno močnejši v zalski županiji kakor Slovenci je bilo Medmurje Madjarom še večji trn v peti kot pa tkzv. Vendség (Slovensko).

Po tem kratkem obrisu je hkrati viden pomen, ki ga je imela lendavska meščanska šola, saj je prosvetni minister Trefort ugodil prošnji Lendavčanov za ustanovitev njih meščanske šole predvsem zato, ker je videl v njenem raznarodovalnem delu nje glavno poslanstvo.⁴⁷ Upravitelj Csókás György je poročal v načrtu za zgodovino m. š. v L. od nov. 1872 do jan. 1876⁴⁸ o vplivu šole na občino in nje okolico tako: „Lendava je središče večjega ozemlja, na katerem žive Slovenci, hkrati je v neposredni bližini slovanskega Medmurja in Štajerske — zato je poklicana radi svojega madjarskega obeležja širiti madjarski jezik in višjo izobrazbo.“ Isti namen, kakor ga je imelo vse obmejno šolstvo županije, je skušala doseči tudi lend. meščanska šola. Ob otvoritveni slovesnosti sedanjega šolskega poslopja je izjavil predsednik šol. odbora v svojem govoru, da ima šola poleg izobraževalne naloge tudi vzvišen pomen za povzdigo madjarizacije v jugozapadnem delu domovine, kjer se stikata meji Štajerske in Hrvatske in kjer živi v bližini mesta 30.000 Slovencev.⁴⁹

(Dalje).

⁴⁵ Z. évkönyv, 197.

⁴⁶ Z. évkönyv, 195.

⁴⁷ Kiss Dénes, Az alsó-lendvai m. kir. áll. polgári fiú-iskola története, Al. L., mill. emlékk., 37.

⁴⁸ Arh. drž. mešč. š. L., I. str. 110. zap. št. 4.

⁴⁹ Al. Lendva, mill. emlékk., 14/15.

ZAPISKI

Karel Čapek: Konkretni odnosi so najmirnejša oblika mednarodne napetosti. Tako zvani prijateljski ali zavezniški odnosi se seveda ne prištevajo med konkretne.

Karel Čapek: O volji naroda govorijo navadno tisti, ki narodu zapovedujejo.

Belgijski katoličani in Španija. Predstavniki belgijskih katoličanov, med katerimi je veliko znanih profesorjev in parlamentarcev, so podpisali sledečo izjavo: Podpisani, prepričani, da smo legitimni tolmači belgijskega katolicizma, izražajmo svoje obsojanje bombardiranja nezaščiteneh mest v Španiji, ki je povzročilo mnogoštevilne žrtve, posebno v Barceloni. Izjavljamo, da protiverski izpadi, proti katerim se je vzbudila vest sveta, nikakor ne izpričujejo strahotne mere, ki predstavljajo očitno kršitev mednarodnega prava. Apeliramo na odgovorne osebe španskega nacionalističnega gibanja, da prenehajo z vojnimi metodami, ki so krščanstva nedostojne. Apeliramo na belgijsko vlado, da podpre francosko in angleško vlado v njenih stremljenjih, da bi prenehalo bombardiranje iz zraka na špansko civilno prebivalstvo." Podoben, še odločnejši poziv so izdali tudi francoski katoličani. Tudi Vatikan je na ponovno intervencijo Anglije in Francije posredoval pri generalu Francu.

Leto Francije. V Beogradu so na pobudo organizacije bivših francoskih dijakov proglasili leto 1938 za „leto Francije“, kot so to obljubili že v decembru ministru Delbosu za časa njegovega bivanja v Beogradu. Akcija ima namen manifestirati za Francijo in njeno demokracijo ter sistematično delati na spoznavanju francoske kulture in širiti prijateljstvo do Francije. „Leto Francije“ je bilo svečano proglašeno v veliki dvorani beograjske univerze 26. marca ob udeležbi tisočev iz vseh slojev beograjskega prebivalstva in predstavnikov najvišjih srbskih kulturnih institucij.

Meksiko in petrolej. Meksikanska vlada je konfiscirala imovino tujih petrolejskih družb. Povod za konfiskacijo so bile prenizke mezde delavcev. Ker tujci niso hoteli plač kljub štrajkom povečati, je država sklenila, da sama prevzame podjetja in tako zagotovi delavcem boljše mezde, kot so jih pa imeli pod tujimi gospodarji. Glasilo vladne revolucionarne stranke „El Nacional“ piše: „Delo borcev za našo samostojnost bi ostalo nepopolno, če ne bi bili pregnani iz Meksike oni, ki so hoteli vzeti brezpravno v svoje roke oblast nad politiko države in nad njenim gospodarstvom.“

Hitler govori. V zadnjem času je Hitler v enem izmed svojih govorov poudaril med drugim sledeče: „Mi vidimo ekonomske posledice in razne druge situacije povzročene s pomoto, katero je prineslo v evropski zemljevid neumno delo Versailleskega pakta o miru. Več kot deset milijonov Nemcev živi samo v dveh sosednih državah na naši meji. Do 1866. so bili oni z ostalim nemškim narodom v državnopравни zvezi. Dejstvo, da so oni v pogledu mednarodnega prava ločeni od Reicha, ne sme imeti za posledico, da bodo prikrajšani tistega prava, ki ga imajo za pripadnost k njihovi nemški rasi. To se pravi, da naravno pravo naroda, da sam s seboj ravna, ki nam je bilo tudi svečano zajamčeno v 14 Wilsonovih točkah kot predpogoj za pomirjenje, ni mogoče, da bi bilo kršeno samo zaradi tega, ker gre tu za Nemce . . . Med te interese nemške države je treba prišteti tudi zaščito nemških nacionalnih pripadnikov, ki sami niso v stanju, da izvojujejo na naših mejah pravico za občo ljudsko, politično in filozofsko svobodo.“

Avstrijski škofje. Avstrijski škofje so bili do padca Schuschnigga neprijateljski razpoloženi do hitlerizma in veljali za Schuschniggove prijatelje. Nekaj dni po nemški zasedbi Avstrije pa so izdali proglas na vernike, v katerem hvalijo nacionalno-socialistično gibanje tako: „Škofje spremljamo bodoče delo nacional-socializma s svojimi najboljšimi željami in svojim blagoslovom ter priporočamo vernikom, da se tako opredele.“ Škofje smatrajo kot Nemci za svojo nacionalno dol-

žnost, da se ob plebiscitu izrečejo za Nemčijo. Kot pravijo sami, je dala pobudo za to njihovo izjavo izjava novih gospodarjev v Avstriji, da se bodo ravnali po pravilu: Bogu, kar je božjega, cesarju, kar je cesarjevega! Kardinal Innitzer je poslal to izjavo Hitlerjevemu zaupniku za izvedbo plebiscita Bürckelu, s posebnimi izrazi vdanosti in s pozdravom „Heil Hitler!“

Pater Hlinka se je zvezal z Nemci in Madjari. Po zavzetju Avstrije po Adolfu Hitlerju je postala Češkoslovaška mejaš Velike Nemčije. To je dalo pobudo narodnim manjšinam v Češkoslovaški — Nemcem in Madjarom — da zahtevajo avtonomije. Ne glede na to, ali je češkoslovaški narod ogrožen od zunanje invazije ali ne, se je voditelj slovaških klerikalcev pater Hlinka zvezal z Nemci in Madjari s ciljem: priboriti tudi Slovakom v takem trenutku avtonomijo. V češkoslovaških nacionalnih krogih smatrajo ta korak patra Hlinke za izdajstvo, ker s tem daje Nemcem potuho, da ne zahtevajo samo avtonomije, nego celo odcepitev od Češkoslovaške. V zvezi z vsem tem je patru Hlinki poslal angleški publicist — prejšnji prijatelj Hlinke — Scotus Viator sledečo brzojavko: „V imenu tridesetletnega prijateljstva in da se prepreči strašna nevarnost, vas zelo resno pozivam k enotni slovaški fronti.“ V pojasnilo k prvi, je poslal Scotus Viator patru Hlinki drugo brzojavko: „Domnevam, da je bila moja brzojavka napačno razumljena. Pod združeno slovaško fronto si predstavljam najširše sodelovanje vseh slovaških strank v vladi za zavarovanje narodne varnosti.“

Književnik, ljudstvo in vojna. Znani japonski književnik Votaru Xato je imel javen govor, v katerem je med drugim rekel, da goji japonsko ljudstvo velike simpatije do kitajskega naroda. Književnik je izjavil, da japonsko ljudstvo ne pozna pravega stanja na bojiščih in da je za vojno izvedelo šele, ko se je ta že močno razmahnila. Votaru je trdil, da so bile koncem februarja v Tokio velike demonstracije, pri katerih je policija ubila 30 oseb in na tisoče pozaprla. Nerede so izzvali vojaki, ki niso hoteli na fronto in so nosili napise: „Zakaj se vojskujemo in umiramo?“

Klobase in tuja propaganda. Naši delavci so dobili na potu na nemška veleposestva v Gradcu nekaj klobas za okrepčilo. V bivši Avstriji se to ni zgodilo, zato so danes nekateri krogi to spretno razširili za svoje namene. — V Soboti so po zadnjih dogodkih v soseščini nekateri krogi začeli z javnim „hajlanjem“. — Ali ni dolžnost vseh narodno zavednih ljudi in organizacij, da preprečijo take pojave? Četudi so to mnogokrat izlivi neresnih in alkoholiziranih tipov, vendar bi jih znali kdaj določeni krogi izrabljati. Zanimivo je, da v tem smislu delujejo tudi nekateri sinovi slovenskih staršev, ki se sicer privatno proglašajo za Madžare. Po tem in takem sodeč moremo sklepati, da jim je vse dobro, samo da so čim dalje proč od ljudstva, v katerem so se sami rodili in od katerega žive.

Razvoj sporta v M. Soboti. Telesne vaje, če jih pametno gojimo, koristijo našemu zdravju in oblikujejo naše telo. Ni važno, katere sportne panoge gojimo, nujno potrebno je le, da se redno in sistematično bavimo s sportom. In kar je še važnejše: vedno na prostem, da se dovaja v pljuča vedno svež zrak. Sport služi telesnemu zdravju, ki naj bo podlaga zdravemu duhu. Dobri sportni uspehi niso dosegljivi samo s telesno sposobnostjo, ampak tudi s sodelovanjem duha. Dobro premišljena uporaba fizične sile ob pravem času in na pravem mestu ter neupogljiva, trdna volja sta neobhodno potrebna činitelja za uspeh. Potrebna podrejenost in redno življenje blagodejno vplivata na splošni razvoj mladega človeka. Pri tem ne smemo pozabiti na krepitev volje in značaja, ki se morata ravno v odločilnih trenutkih uveljaviti. Telesna vaja na svežem zraku in soncu bo odtegnila mladino mračnim prostorom, gostilnam in kavarnam. Za ceno krepkega zdravja so iz sportnih vrst izgubile nevarne nalezljive bolezni in zdrava zagorela telesa so postala vzor moderne dobe. Naravno, da gre preveliko navdušenje in pretiravanje dostikrat preko dovoljene meje, toda pomisliti moramo, kje bi bili, če bi odvzeli mladini navdušenje, ki je svojstveno mladinskega značaja. Jasno pa je tudi, da starejša generacija ne more slediti modernemu naziranju, ne more odo-

bravati novih idej ter z njimi čutiti in živeti. Toda dejstva, da je sport vir zdravja, veselja — kar je bilo že od najmerodajnejših strokovnjakov potrjeno — ne more nihče ovreči. Vzgoja mladine brez telesnih vaj je pomanjkljiva in dandanes si sploh ne moremo misliti mladega in zdravega človeka, ki ne bi gojil vsaj ene vrste sporta. Kadarkoli bo kdo pisal o sportnem, družabnem in društvenem življenju Prekmurja po vojnem času, ne bo mogel iti molče mimo Sportnega kluba Mure, ki je oral ledino sporta in mu položil temelje ter si je nadel nalogo, propagirati sport kot zdrav pojav sodobnosti v najsevernejšem delu naše domovine, ki do tedaj ni posvečalo mnogo pažnje izredno veliki aktualnosti sporta po vsem kulturnem svetu. Prve izpodbude za ustanovitev danes tako velike organizacije so bile podane že v letu 1919 — torej po svetovni vojni, ko se je življenje začelo zlivati v mirnejše struge. Bila je mladina, ki se je prva oprijela sportne organizacije v Soboti, se pričela zbirati na zelenem travniku sejmišča ter tam iskala razvedrila, okrepčila in veselja. V letu 1924 je pristopilo h klubu, ki je že leta 1919 nosil ime „Mura“ in čigar ugled je naglo rasel, mnogo novih, preizkušenih in požrtvovalnih delavcev, ki jih je idealno stremljenje mladih sportnikov nagnilo k sodelovanju v novem sportnem gibanju. To dejstvo je okrepilo krožek mladih sportnikov in jih še tesneje strnilo v prijateljsko družbo, ki je dne 24. avgusta 1924 realizirala oficijelno ustanovitev našega prvega sportnega kluba. Klub goji lahkoatletiko, nogomet, tenis, smučanje, plavanje, table tenis, sabljanje, prireja družabne sestanke, kolesarske izlete itd. Povsod pa beleži splošno simpatijo in moralni uspeh, bodisi sportnega, bodisi družabnega značaja. Kako močno si je klub osvojil soboško in okoliško občinstvo, priča mnogoštevilno članstvo (365) in vsestransko uvaževanje kluba. S. K. Mura ima tudi nevenljive zasluge za povzdigo tujskega prometa v našem kraju, kajti z graditvijo lepega sportnega stadiona organizira tekmovanja, ki privabijo v Soboto nebroj udeležencev od blizu in daleč, od katerih imajo koristi v glavnem tudi naši gospodarski krogi. Naloga, katero so prevzeli ustanovitelji kluba,

ni bila lahka. Vzbuditi zanimanje za sport v malem podeželskem mestu stane mnogo truda. Zavedali so se pa velike važnosti, da propagirajo kult telesa, poudarjajoč, da je dobro negovano in odporno telo prvi pogoj za kulturo naroda, da narod slabičev ne more živeti, ker v borbi za obstanek in napredek ne more uspešno reševati onih nalog, ki so potrebne za doseg določene stopnje kulture. Vrazmeroma kratki dobi 14 let je klub tako lepo napredoval, da bi mu ta napredek marsikatero sportno društvo v državi lahko zavidalo. Privatna iniciativa, nesebično in požrtvovalno delo sta rodila lepe uspehe. Na moderno urejenem novem igrišču je klub zlasti od leta 1935 posvetil največjo pažnjo lahkoatletiki. Klub je priredil več mitingov, propagandnih cross-country tekmovanj ter juniorskih nastopov. 40—60 mladih fantov 8—12 let starosti, se je vadilo tedensko dvakrat na svežem zraku pod nadzorstvom starejših aktivnih sportnikov. Po klubskem prvenstvu je Mura dosegla od 35 klubov v državi častno 13. mesto po tabeli petdesetorice pa 23. mesto. Prof. Žorga Fric je dosegel v teku na 100 m v državi 35. mesto z rezultatom 11,7. Isti atlet je 13. v državi v teku na 400 m z znamko 53,3, 8. v državi v teku na 800 m z 2:03,2 ter 15. v državi v teku na 1500 m z rezultatom 4:28,2, v metanju diska je Szilágyi Ludvik 10. v državi z metom 38,80 m. V nogometu je klub nastopil v letu 1937 31-krat. Zmagal 20-krat, neodločeno je igral 2-krat, izgubil je 9-krat. Razliko golov 100:55 v korist Mure. Posebno velik uspeh je dosegel klub 16. maja 1937. ko je premagal prvaka zagrebškega nogometnega podsaveza ter 26. 9. 1937 ko je katastrofalno porazil prvaka ljubljanskega nogometna podsaveza. Od odigranih mednarodnih tekem je vse tri odločil v svojo korist. Letošnja prvenstvena sezona je bila zelo zanimiva in je prinesla tudi lepe tekme. Pokazala je velik napredek Mure, ki je zdaj že enakovredna vodilnim klubom Maribora. Ljubljanski dnevnik pišejo: Mura je bila v tem tekmovanju poglavje zase. V začetku se je splošno pričakovalo, da bo šla borba med njo in Gradjanskim za poslednje ali predposlednje mesto. Potem pa je Mura po vrsti

zmagala. Sobočani so se postavili v eno vrsto z vsemi ostalimi tekmovalci razen Gradjanskega. In še tako daleč so jo pritirali, da niso bili v zadnji bitki brez nad za prvo mesto! Brez dvoma pa so Sobočani dosegli največji uspeh od vseh moštev v tej najmočnejši skupini. Dva rezultata: proti Železničarju 5:0 in potem proti Rápida 6:1 bosta ostala trajno zabeležena v vrsti velikih uspehov Mure. Škoda, da v splošni dekadenci hazenskega sporta v državi tudi Mura ne goji več te lepe sportne panoge, kajti ta sekcija je prinesla našemu kraju velik sloves. Od 75 tekem so hazenašice Mure odnesle 60 zmag, 4-krat so igrale neodločeno in izgubile samo 11-krat. Porazile so prvaka Italije ter dosegli najlepši uspeh proti prvaku Čehoslovaške. Sekcija si je priborila 3-krat prvenstvo mariborskega okrožja, 2-krat prvenstvo Slovenije in v letu 1929 časten naslov državnega prvaka. Tudi tenis sekcija lepo napreduje, zlasti ko si je klub na novem stadionu zgradil lastno tenis igrišče. Mladina pridno trenira pod strokovnim vodstvom. V zimsko-sportni sekciji se goji zlasti smučanje. Klub priredi letno več skupnih smučarskih izletov ter organizira vsako leto dvakrat večjo turo v Triglavsko pogorje. Table tenis sekcija je priredila v letu 1930 v Murski Soboti prvo oficijelno državno prvenstvo. Člani sekcije so večkrat nastopili kot državni reprezentanti v Badenu, Parizu, Pragi, Bratislavi, Dunaju. Dosegli so 17 prvenstev Dravske banovine, 7 državnih prvenstev, več prvenstev Zagreba, Savske banovine, Celja, Graza itd. Kolesarska sekcija priredi vsako leto družabne izlete. Takih izletov se udeležnje 50—70 kolesarjev. Plavalna sekcija lepo napreduje zlasti od l. 1935, ko je bil zgrajen v Soboti moderen bazen. Sportni klub Mura se je zavedel, da je družabnost eden izmed bistvenih činiteljev sleherne organizacije ali društva, zato je poglobil svoje delovanje tudi v tej smeri. Danes igra v soboškem družabnem življenju pomembno vlogo. Družabnosti ni gojil samo v posameznih odsekih, temveč je skrbel tudi za družabne stike z širšo javnostjo. V ta namen je v zimskih mesecih prirejal uspele družabne večere, igre, čajanke, plesno šolo, tradicionalni sportni ples itd., ki so nudili članom

in prijateljem kluba obilo razvedrila in neprisiljene zabave. Po tragični smrti blagopokojnega Viteškega kralja, si je klub nadel nalogo, da mu postavi v Prekmurju prvi spomenik: Zgradil si je lastno igrišče, ki je brez dvoma eno najlepših v naši državi in ki nosi po najvišjem dovoljenju ime: „Stadion Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja,“ in ki je bilo dne 28. 6. 1936. otvorjeno pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja Petra II. Tudi na najvišjem mestu so postali pozorni na uspešno delovanje S. K. Mure. Klubu je bilo dne 1. XII. 1937. v okviru svečane seje izročeno visoko odlikovanje: Pohvala Uprave kraljevega fonda. Vrednost tega redkega priznanja je tem večja, ker sta ga bila deležna od 800 klubov v državi edino S. K. Mura in ljubljanska Ilirija. S. K. Mura lahko z zadoščenjem zre na svoje delovanje. Zmagala je trda in jeklena volja, moč samozatajevanja je prišla do spodobne veljave in slave tako, da imenuje S. K. Mura danes svojo last že celo vrsto trofej, priznanj, odlikovanj, pridobljenih s plemenito požrtvovalnostjo v trdih, toda zasluženih borbah in tekmovanjih. — Pr.

Jadralno letalstvo. Jadralno letalo ima vrsto instrumentov. Z brzinomerom merimo hitrost letala glede na zrak. Vario-meter nam kaže v metrih padanje ali dviganje, hipsometer določa višino. Vrtavka je važna za določanje lege, zlasti v megli, ko je nevarno, da ne ločimo med vodoravno in poševno lego. Barograf registrira pritisk zračnega tlaka. (Velika motorna letala imajo precej takih „ur“, zato tudi več pilotov, mehanika in radio telegrafista.) Pri jadraniu moramo paziti na izbiro terena, kajti zaseke, jame, kotline povzročajo nekake zračne tolmane — podobno kakor v potokih z jamasto strugo. Vrtinčasti ali turbulentni tokovi so nevarni. Tako zvanih zračnih praznin ni, pravijo strokovnjaki, one so plod fantazije. Padeč letal, ki je nenadoma vrgel letalo silovito navzdol, je posledica dejstva, da je letalo zašlo v navpično strujanje navzdol. Pristajanje z brezmotornim letalom je težavno. Pilot mora izbrati primeren teren in paziti, da previdno in počasi v zavojih pristane, da se letalo ne poškoduje. — — Že prej smo ugotovili, da le nav-

zgornik ob pobočjih nosi jadralno letalo v večje višine, ki pa ne gredo preko višine dotičnega hriba. To jadranje ob pobočjih je bilo do l. 1928 edino, ki so ga jadralni piloti uporabljali. Jadralci so bili tako rekoč priklenjeni na pobočje in na njegov navzgornik. Tam, kjer so nehala pobočja, se je končal tudi polet. Termika (toplotno izžarevanje) je odprla nove možnosti jadralnemu letalstvu. Zaradi dviganja toplega zraka je nastal „termični vzgornik“, ki je važen za bodočo usodo jadralnega letalstva. Pilot krmari v območju takega vzgornika; čim mu vario-meter kaže, da se letalo dviga, vé, da je v objemu termičnega vzgornika. Nevidnost termične struje otežkoča pilotu orijentacijo. Območja termičnih vzgornikov so včasih zelo oddaljena med seboj. Ko je doseglo letalo zadostno višino, se jadralni pilot spusti lahko do po več kilometrov oddaljenega drugega „termičnega“ območja, kjer zopet pridobi na izgubljeni višini in nadaljuje z iskanjem novih območij, kjer ga bodo dvignili termični vzgorniki. Tako nastane daljinski let. Rekord daljinskih letov gredo do neverjetnih rezultatov. 27. maja 1937 je ruski pilot Rastoquer preletel 650 km in s tem postavil svetovni rekord. Slučaj je hotel, da je nemški pilot Nehring z malim sportnim letalom zajadral z ugažnjenim motorjem pod kumulus (gromadni oblak lepe bele barve pred nevihto). Znani nemški jadralni pilot Kronfeld je prejadral 150 km na ta način, da je letel od kumula do kumula in s tem osvobodil jadralno letalstvo pobočij. Jadrnje ob nevihtni coni je s tem jadralnemu letalstvu dalo večji razmah. — — Za promet jadralno letalstvo nima pomena. Brezmotorno letalstvo je važno vzgojno sredstvo. Mladost, spretnost in talent bodo našli v jadralnem letalstvu svoje torišče: Doživljanje utripanja nemirne atmosfere, ko bijejo človeku v obraz ledene in vlažne kapljice in ko vam zopet veter meče aparat kakor odpadel list v jesenskem soncu, daje zavest, da ste zmogli nekaj več kakor oni svet pod vami. Če hladnokrvno krmarite nad visokimi smrekami in vam zrak z enakomernim tihim šumom boža aparat, se zavedate, da vam pogled iz take višine ni nič posebnega in nenavadnega. Zeleni

gozdovi, prostrana polja in bele ceste, vse je mimobežno. Skozi celuloidna očala pa opazujete instrumente, ki vam registrirajo — status quo ante. Pri tem se „kruto“ zavedate, da bi vam postalo tesno pri srcu, če bi vám nenadomā kazalec variometra označil na odmerjeni skali silovito naglo padanje jadralnega aparata.

(Konec)

Vladimir Czurda.

Ministrski predsednik ČSR dr. Milan Hodža: „Poslanstvo ČSR je, da v tem občutljivem delu zemeljske oble organizira sodelovanje narodov. Ta misija je zdaj za nas in za vso Evropo življenjski interes in jo bomo izpolnili.“

Manjšinska politika ČSR. V ČSR so kraji, kjer do 1918. l. sploh ni bilo nemških šol (na Slovaškem). Uresničila jih je šele republika in s tem rešila za nemštvo mnoge Nemce, ki so bili nekoč pod madžarskimi gospodarji hudo zapostavljeni.

Srednja Evropa in Nemčija. Dr. Seiss - Inquart je igral veliko vlogo pri zadnjih dogodkih v Avstriji. On je po odstopu Schuschnigga pozval nemško vojsko, naj zasede Avstrijo. S tem je bil onemogočen po Schuschnigg-u proglašen, plebiscit za avstrijsko samostojnost. Plebiscit 10. aprila, ki ga je proglasil Adolf Hitler, ni mogel ničesar več spremeniti: Avstrija je provinca velike Nemčije. Kaj to pomeni za Srednjo Evropo, nam pove tudi članek dr. Seiss Inquarta, ki ga je napisal, še preden je postal notranji minister v Schuschniggovi vladi. Obenem razumemo, zakaj hitlerjevci niso pustili izvedbe Schuschniggovega plebiscita, ki bi lahko imel za posledico, da bi Avstrija šla na drugi tir, kot pa ji je to Berlin namenil. Članek nosi naslov „Nemška naloga Avstrije v Srednji Evropi.“ Nemčija in Avstrija morata skupno delati na uresničitvi „nemške naloge“ v Srednji Evropi. „Samo združena sila nemških držav omogoča, da se lahko z izgledom na uspeh dela na preureditvi Srednje Evrope.“ „Nemška naloga“ obstoji v tem, da se v srednjeevropskem prostoru, kamor štejemo tudi tkzv. jugovzhodno Evropo, pripravi ustvaritev takega pravnega in miroljubnega sistema, ki bi imel videz zveze svobodnih narodov in njihovih držav na eni strani, in bi bil skupni gospodarski prostor z obojestranskim dopolnjevanjem

vseh panog proizvodnje na drugi strani.“ „Srednja Evropa je veliki življenjski in usodnostni prostor Nemčije. Nemškemu narodu je treba omogočiti, do živi v Srednje Evropi mirno in neogroženo. Če bi živel v stalnem sovraštvu s podonavskimi narodi, nikdar ne bi dobil polne svobode za aktivnost v svetovni politiki.“ „Nemški del naroda v Avstriji se mora duševno združiti na vprašanju nemške misije te države.“ — Med tem se je združil že celo politično. Dr. Seiss - Inquart hoče tako Srednjo Evropo, kjer bi Nemci dobivali vse potrebne surovine, zlasti v slučaju vojne, in take vlade v srednjeevropskih državah, ki bi bile odvisne od nemške politike. Prijateljstva z drugimi zapadnimi demokratičnimi državami bi morala seveda prenehati, da bi Nemci pri obračunu na drugi strani imeli za hrbtom mir in dobili, če že ne vojaško pomoč, vsaj surovine, če bo seveda v vzhodni Evropi šlo vse po nemškem programu in sedanja „aktivnost“ na jugovzhodu ne bo že prej izzyala „aktivnosti“ na vzhodu in zapadu. — Na koncu svojega članka citira dr. Seiss - Inquart prof. zgodovine, hitlerjanca Srbika, ki pravi med drugim: „Princip konstrukcije za ta del kontinenta, po usodni skupnosti vezanega, mora izhajati od celokupnega nemškega naroda.“ Tedaj se bo mogla pripojiti nemški življenjski skupnosti Reicha in Avstrije rahla politična skupnost srednjeevropskih držav, v katerih bodo Nemci ustvarili krvno in srčno skupnost z državnopravno ločenim glavnim telesom naroda.

Hitlerjevski plebiscit in koroški Slovenci. Prvotno so koroški Slovenci mislili, da bodo pri plebiscitu glasovali v Avstriji samo Nemci, ker govori zakon o plebiscitu „nemških mož in žena“. Toda ko so dobili pojasnilo, da se z glasovanjem ne postavlja vprašanje narodne pripadnosti, so se oficijelni predstavniki koroških Slovencev odločili, da glasujejo z „da“. Koroški Slovenec tolmači to stališče: Narodni socializem Adolfa Hitlerja je proglasil narodnost za božjo stvar in smatra nezvestobo ali nasprotovanje narodu, v katerem je kdo rojen, za protinaravno in zato za sramotno. Kakor veljajo ta načela za Nemce in nemški narod veljajo v isti meri tudi za narodne

manjšine — po izjavah voditeljev velike Nemčije. Z zasedbo Avstrije po nemški vojski in s popolno politično priključitvijo k Nemčiji je nastalo vprašanje, ali velja koroški plebiscit, ki je nekoč z malo večino odločil med Jugoslavijo in Avstrijo, tudi v novi situaciji. Tega vprašanja voditelji koroških Slovencev pod vplivom danih okoliščin in odnosov med Jugoslavijo in Nemčijo niso postavili. Upajo, da bodo z lojalnostjo dosegli spoštovanje do svoje narodnosti. Enako stališče so zavzeli tudi voditelji gradiščanskih Hrvatov.

Papež in vojna. Pred kratkim je sedanji Papež Pij XI. povedal tole: „Gorje, če bi bila bodočnost v človeških rokah. Vsak čas lahko opazujemo, kako ljudje vse pokvarijo in uničijo in še več: kako se med seboj ubijajo. Kaj naj bo namreč ta vojna, o kateri nam z vzhoda in zapada ne poročajo nič drugega, kakor da ljudje mislijo samo na to, kako bi druge ljudi na strahoten način oropali življenja. To je vojna.“ Po teh besedah bi sodili, da papež pač ne odobrava nobenih vojn, čeprav mnogi današnje krvave boje smatrajo za „veroborske“.

Ruski begunci v Jugoslaviji, stari nad 65 let, ki bodo brez lastne krivde odpuščeni iz državne ali javne službe, bodo po desetih letih službe uživali mesečno podporo 900 din.

Kam plovemo? Po navadi skuša vsak list pridobivati svoje naročnike s pestro in lepo vsebino. „Slovenec“ in „Jutro“ pa sta začela s čudno reklamo, namreč z nagradami. Tako skušata z avtomobili, kolesi, posteljnino, moko pridobiti novih naročnikov, odnosno stare moralno privezati nase.

Vzpodbuden sklep slovenskih študentov v Pragi, ki je bil objavljen v več slovenskih listih: „Tovariši! — Na pomlad narodov l. 1848. so napredni slovenski študentje na Dunaju osnovali društvo Zedinjeno Slovenijo z namenom, buditi narodno zavest in braniti slovenske pravice pred tujci. Danes — čez 90 let — smo se zbrali slovenski dijaki v Pragi na ustanovni sestanek društva Slovenije, ki ga smatramo za nujno nadaljevanje nekdanje Zedinjene Slovenije, kajti današnje prilike in težnje slovenskega naroda so v marsičem podobne

revolučnim letom okrog 1848. Ker vidimo v tujini svetoven in domač politični položaj mnogo ostreje in objektivneje kot morda Vi tovariši v domovini, smo se strnili brez ozira na versko in politično orientacijo v eno vrsto, pripravljeni žrtvovati vse svoje sile v slovenske kulturne, socialne in narodnoobrambne namene. Razen tega smo si nadeli nalogo, seznaniti demokratsko češkoslovaško javnost z našo kulturo in jo zainteresirati za slovenske razmere. Nočemo, da bi prijateljstvo obeh narodov bilo le kos papirnate pogodbe. Danes sta usodi Slovencev in Čehoslovakov ne le podobni, temveč tesno povezani. Da bi pa mogli zadano si nalogo povoljno in objektivno vršiti, Vas pozivamo, da nam v tem čim bolj pomagata! Hočemo biti glasniki slovenskega naroda in ne inteligenčni izkoreninjenci. In to bomo lahko le tedaj, če bomo vsi i Vi i mi — dovoljno poučeni o temeljnih problemih našega delovnega ljudstva, kajti narodnostnokulturna in socialna vprašanja se ne dajo ločiti. Tovarishi! — Mi v Pragi smo z združitvijo storili prvi korak k splošni narodni koncentraciji, ki je v današnjih grozečih časih nujnost. Hočemo Vam biti vzgled. Pozivamo Vas, da tudi Vi likvidirate medsebojne ozkosrčne politične spore, da se strnete na demokratični osnovi v mogočno vrsto slovenske inteligence! Tok zgodovine nas ne sme najti kakor vselej doslej razkosane in nepripravljene! V upanju, da naš poziv iz tujine v domovini ne bo naletel na nerazumevanje, Vas tovariško pozdravljamo. — Slovenski študentje v Pragi dne 31. marca 1938.* Naj slede pozivu tudi pri nas dejanja!!

R A Z N O

Nafta, vojna in politika. Po podatkih nekega angleškega parlamentarca je nafta pravi „ključ miru“, kajti če napadalci ne bi imeli več prilike, da si nabavijo nafto in njene derivate, od česar je odvisen pogon avionov, tankov, vojnih ladij, podmornic, transportnih avtomobilov in luksuznih avtov generalnih štabov — bi se njihove vojne kmalu končale z neuspehom. Za primer navaja japonski napad na Kitajsko. 96,4% celokupne produkcije nafte na svetu proizvajajo lojalne članice Društva narodov in Združene države, ki tudi nikoli ne bi nastopile proti Društvu narodov. Te države so: Združene D. A., Sovjetska Rusija, Venezuela, Rumunija, Perzija, Holandska Indija, Meksiko, Irak, Britanske Imperije. Japonska porabi v miru tri in pol milijona ton nafte in benzina. Lastna produkcija ne krije niti 10%. Čim globje prodira na Kitajsko, več nafte rabi. Oktobra lanskega leta je imela Japonska nafte in benzina za šest mesecev. Danes ima največ za leto dni zaloge. Japonci predvidevajo dolgotrajno vojno. Kitajci trdijo, da vzdrže tudi štiriletno vojno. „Če bi bila že lani oktobra uvedena prepoved izvoza nafte na Japonsko, bi bila vojna že končana. Japonci uvažajo nafto iz USA 75%; Holandske Indije 12%, Brit. Borneo 5%, od drugod 8%. Glede bojazni, da bi si Japonci v slučaju petrolejskih sankcij nasilno

prilastili vrelce v Hol. Indiji, pravi omenjeni pisec, da bi produkcija vrelcev zadostovala, če bi si prilastili vsako vedro nafte. Toda Hol. Indija ima poseben način „pasivne obrambe“ proti nenadnim napadom, tako, da vrelce lahko napravi neporabne. In če bi jih tudi Japonci lahko uporabljali, bi morali voziti 3 tisoč milj daleč te zaloge. Člani Društva narodov bi mogli poslati v Singapoore, ne oziraje se na potrebe v Evropi, morebiti 100 podmornic in tisoč avionov, ne računajoč vojne ladje. „Ali moremo verjeti, da bi japonski generalni štab, poleg boja na glavnem bojišču (Kitajska), na katerem izid še ni siguren, z rusko vojsko, ki čaka na severnem krilu, z izrazitim nezadovoljstvom Nemčije in z vse večjim neprijateljstvom ostalega dela človeštva, ali naj verjamemo, da bi se japonski generalni štab izpostavil strahovitemu riziku, ki bi ga izzval napad na Holandsko Indijo?“ Če bi članice Društva narodov, tudi ob navadni nevtralnosti Združenih držav, tako postopale, „bi poživile Društvo narodov, bi vzpostavile nedotakljivost mednarodnih zakonov in bi storile konec strahu pred syetovno vojno, ki danes pritiska na Evropo“.

Prekmursko delavstvo v številkah. „Slovenec“ prinaša 17. marca 1938 sledeče podatke: Statistika nam kaže, da je šlo na delo od leta 1929 do 1937 čez 50.000 delavcev. Od teh

je bilo do 30.000 moških in 20.000 žensk. V tuzemstvu je dobilo delo čez 25.000 delavcev, v Franciji 18.000, v Nemčiji 7000. V drugih državah je malo naših ljudi. V teh osmih letih so zaslužili naši delavci; v Jugoslaviji 40 milj. din, v Franciji čez 100 milj., v Nemčiji 30 milijonov. To je zaslužek samo sezonskega delavstva, h kateremu moramo prišteti še zaslužek delavcev, ki ostanejo več let v Franciji, kar nam da zopet do 30 milj. din. Tako so zaslužili naši delavci v teh zadnjih osmih letih nekaj nad 200 milj. dinarjev. Začetek sezonskega izseljevanja je bil okrog l. 1850. Ženske so se začele izseljevati za svetovne vojne, ko je začelo nedostajati moških delavcev. Posredovalnica za sezonsko delo v Soboti je bila uvedena 15. julija 1920. L. 1922. so bile s tem posredovanjem poslane prvič velike množice v Jugoslavijo — na veleposestva v Bačko in Slavonijo. L. 1921. je posredovala v Nemčijo prvič 400 delavcev. L. 1926. prvič v Francijo.

Kmetski dolgov. Po uredbi o likvidaciji kmetskih dolgov (25. IX. 1936) so morali denarni zavodi odstopiti svoje terjatve Privilegirani agrarni banki. Denarni zavodi so po zadnjih poročilih oddali do konca lanskega leta 2.748.276.181 din. Število dolžnikov: 651.927. Namesto zahtevanih 275 milijonov din so plačali na račun prvega obroka kmetje v celi državi 131.655.000 din, torej komaj polovico. Slovenci kmetje pa so plačali 80% drugega obroka 5 milj. 086 000 din in že na račun tret-

jega 17.000 din. Tretji obrok zapade šele novembra. K navedenim dolgovom niso prišteti dolgovi, nastali po 20. aprila 1932 in dolgovi po zasebnikih, trgovcih in obrtnikih.

53 Kinemotografov v Sloveniji je imelo lani 15 tisoč predstav, ki jih je obiskalo 1,5 milijona oseb. Kinematografi so imeli šestkrat več obiskovalcev kakor obe slovenski poklicni gledališči. Od tujih uvoznikov filmov v Jugoslavijo je na prvem mestu Amerika, na drugem Nemčija, ki jo pa zadnje čase izpodriva Francija. Od filmskih podjetij si slede po vrsti Metro Goldwin Meyer, Ufa, Paramount, Fox in drugi. V Sloveniji žal še vedno preveč vrtijo nemške filme. Umetniško več vredni od nemških so francoski in češki filmi.

Hitlerjev sprejem 40 milijonov lir. G. Hitler bo obiskal v kratkem Mussolinija. Ob tej priliki mu bodo italijanski fašisti priredili svečan sprejem. Samo v Firenci, Rimu in Neaplju bodo potrošili nad 40 milijonov lir fašistične za zastave, za zastave s kljukastim križem, razsvetljavo in okrašenje. Neapolj je naročil 100.000 zastav. Za en dan bivanja g. Hitlerja bo izdal Neapolj 13. milijonov lir, Rim bo izdal za zastave in okrašenje 20 milijonov lir. Zgradili mu bodo posebno železniško postajo. K zgoraj seštetim izdatkom niso všteti še izdatki za manevre, vojske, fašistov, letalstva in mornarice i. t. d. ki se bodo odigrali na čast g. Hitlerja in vzajemnega prijateljstva avtoritativnih režimov Italije in Nemčije.

Nekaj o bankah. Narodna banka je imela lansko leto nekaj čez 136 milijonov din dohodkov, od tega znaša čisti dobiček okrog 56 milijonov din. Od tega dobi rezervni sklad 17 in pol milijona, država 14.8 milijonov, delničarji po okrog 24 milijonov din. — Čisti dobiček Državne hipotekarne banke znaša 44.1 milijona din. Od čistega dobička dobi država 34 milijonov, rezervni sklad 8 milijonov, nagrade upravnim svetnikom pa znašajo 1.2 milijona din.

14 000 madjarskih žen je pri madjarski vladi pismeno protestiralo proti zapostavljanju ženskih pravic v zadnji volilni reformi.

Koliko stane oboroževanje v l. 1938. V letošnjih proračunih štirinajstih evropskih držav so predvideni državni izdatki za oboroževanje na 325 milijard frankov; tu niso vzeti v ozir mnogoštevilni izredni krediti, odobreni v poslednjih tednih. Ti izdatki znašajo v frankih za posamezne države: U. S. A. 30 milijard, Francija 21 milijard, Angleška 52, Italija 26, Nemčija 78 milijard. Od leta 1932-38 so evropske države povečale oboroževanje za 88%, a izvenevropske le za 47%.

160 časnikov in časopisov (revij) je izhajalo v Sloveniji po stanju od 1. dec. 1933. Tudi zdajšnje stanje je približno isto. Približno dve tretjini izhajata v Ljubljani, v Mariboru okrog 20. Največ, skoraj dve tretjini, je mesečnikov.

120.000 dijakov obiskuje v naši državi srednje šole. Število abiturientov znaša letno okrog 6.000.

Med srednjimi šolami prevladuje realne gimnazije (90 odstotkov).

Na učiteljišča bodo v bodoče pripuščali pretežno fante, ker jih je lažje pošiljati v oddaljene kraje in so za obče prosvetno delo uporabnejši.

385 novih šol namerava v novem proračunskem letu s pomočjo občin in banovin zgraditi država. Število šolskih poslopij bi se s tem dvignilo na 10.350, ob zedinjenju jih je bilo 6.700.

Na ljubljanski univerzi je 53 rednih in 18 izrednih profesorjev, 14 docentov, 23 asistentov, 2 lektorja in 5 tajnikov. Pogodbeno so nameščeni 4 lektorji, 2 profesorja in 14 asistentov.

Za Prešernov muzej v Vrbi je ravnateljstvo drž. real. gimn. v M. Soboti zbralo med dijaki, starši (na roditeljskem sestanku) in med profesorji 1191 din, rakičanska kmetijska šola pa 203 din.

*

privilegij — predpravica. Ti imaš privilegij, se pravi, da imaš v določenem oziru več pravic in pa svoboščin, katerih večina nima.

promovirati — pridobiti si doktorsko čast, postati doktor.

bandit — razbojnik. Banditska tolpa — razbojniška tolpa.

produkcija — izdelovanje, proizvajanje. Sliši se: kakšna je produkcija tega obrata. To se pravi: kakšna je proizvodnja. Producent = izdelovatelj, producirati — izdelovati, proizvajati.

IZ UREDNIŠTVA:

Mil. Drago. Spoznanje. Motiv je lep. Vendar je ta pesem — proza. To ne sme biti. Zmeraj se potruži, da bo poleg lepe in sočne vsebine tudi verz lepo tekel. Prosti verz namreč ničesar ne doprinese h kvaliteti pesmi.

Siromak. Preveč je vsakdanja. Nič novega ni v njej. Pa še enkrat: Drugič ne piši pesmi v prostem verzu.

F. K. Še vi. Ta je nekoliko boljša od prejšnjih, čeprav je še zelo okorna. — Glede vsebine se pa ne strinjam s tabo. Vprašal bi te samo: Kdaj pa človek v življenju kaj dovrši, da bi lahko rekel: „Ljudje, življenjsko pot sem vam ugladi, treba je samo hoditi“. Vsi veliki možje so na koncu hrepeneli za tem, da bi za človeštvo še mnogo naredili. Mi vsi pa smo še premladi, da bi govorili o sebi, in to zato, ker nimamo kaj pokazati.

Vsi drugi pridejo prihodnjič na vrsto.